

Verksamhetsplan för finskt och meänkielispråkigt förvaltningsområde 2016

KALIX KOMMUN

Verksamhetsplan för finskt och meänkielispråkigt förvaltningsområde

Bakgrund

I Sverige talas idag minst 150 olika minoritetsspråk. Av dessa är fem språk erkända som nationella minoritetsspråk, finska, meänkieli, samiska, romska och jiddisch. Anledningen är att dessa språk funnits i Sverige under flera hundra år. I Kalix kommun bor många personer som har finska eller meänkieli som sitt modersmål, och därför har kommunen tagit på sig ett ansvar för dessa språk, som också har stöd i en lag, Lagen om nationella minoriteter.

Kalix kommun är sedan februari 2011 förvaltningsområde för finska och meänkieli.

Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724)

Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk är en del av Sveriges minoritetspolitiska strategi och trädde i kraft 1 januari 2010. Grundskyddet gäller samtliga nationella minoriteter i hela landet och innebär bland annat att:

- förvaltningsmyndigheter ska informera de nationella minoriteterna på lämpligt sätt om deras rättigheter när det behövs,
- det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken och ska även främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige,
- barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt,
- förvaltningsmyndigheter ska ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med representanter för minoriteterna i sådana frågor.

I förvaltningsområden för finska, samiska och/eller meänkieli gäller även särskilda rättigheter och innebär bland annat att:

- enskilda har rätt att använda språken vid muntliga och skriftliga kontakter med myndigheter i enskilt ärende där myndigheten är beslutsfattare,
- myndigheten är skyldig att ge muntligt svar på samma språk samt att på begäran ge en skriftlig översättning av beslut och motivering. Myndigheten kan bestämma särskild tid och plats där servicen ges på minoritetsspråk,
- förvaltningsmyndigheter ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i minoritetsspråken,
- kommunerna har särskilda skyldigheter att anordna äldre- och barnomsorg, helt eller delvis på minoritetsspråken om någon i förvaltningsområdet önskar detta.

Statsbidrag

Kommuner som ingår i ett förvaltningsområde får statsbidrag. Statsbidraget ska användas i samråd med minoriteterna och ska gå till kommunens merkostnader som uppstår med anledning av lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Statsbidraget ska inte bekosta sådant som kommunen redan tidigare har bekostat eller är skyldiga att göra enligt annan lagstiftning, till exempel dela ut föreningsbidrag eller anlita tolk.

Möjliga användningsområden är bland annat:

- dialog och samråd med minoriteter
- kartläggning
- informationsinsatser och översättningar

- organisationsöversyn och verksamhetsutveckling t.ex. inom förskola och äldreomsorg
- kultur- och språkinsatser
- synliggörande av minoriteter och minoritetsspråk t.ex. skyltning
- initiala mobiliseringsinsatser, till exempel inköp av litteratur, pedagogiskt material
- del av personalkostnader
- handlingsplan

Kalix kommun får ett grundbelopp i statsbidrag det vill säga 660000kr, utöver detta får kommunen dessutom 500000kr i och med att vi är förvaltningsområde för två språk. Den totala budgeten är således 1160000kr. Länsstyrelsen i Stockholm (och Sametinget för samiska områden) är tillsynsmyndigheter och varje år i februari ska en rapportering ske över kommunens användning av statsbidraget. Om bidraget inte förbrukats under året sker en minskning med motsvarande summa på nästa års bidrag. Vår kommun fick ett oplanerat överskott på 34.000kr år 2015 och får därmed mindre bidrag för år 2016. Dock får kommunen behålla överskottet och därmed är budgeten den samma som tidigare år, 1160000kr.

Kalix Kommuns verksamhetsplan gällande finska och meänkieli

Arbetsgång för budget och verksamhetsplan:

Under höstens möte med KMPG gällande Länsstyrelsens revision av användningen av minoritetsmedel fick kommunen rådet att förankra budget i KS alternativt KSAPU, för att även få en politisk förankring. Planerade arbetsgången för budget och tillika verksamhetsplan är således att minoritetssamordnaren fyller i sina planerade utgifter och arbetsområden för året. Sedan har denne möte med de förvaltningar som primärt påverkas av att vi är förvaltningsområde, och fyller i kommunens behovsprioriterade arbetsområden och beräknade kostnader för detta. Därefter tas den preliminära budgeten och tillika verksamhetsplanen upp i samrådsmöte för diskussion och eventuellt tillägg av andra planerade utvecklingsområden. Samrådet är inte beslutsfattare utan det är kommunen som tar det slutliga beslutet. Med kontinuerliga samrådsmöten får gruppen stor insyn och blir med i hela processen gällande minoritetsarbetet. Eventuella tillägg och korrigeringar görs och samordnaren skriver slutlig verksamhetsplan och budget. Budgeten fastställs sedan i kommunstyrelsen alternativt kommunstyrelsens arbets- och personalutskott.

Kommunala verksamheter som påverkas av att vi är förvaltningsområde:

Kommunala verksamheter, som i högsta grad berörs av att vi är förvaltningsområde, får ansöka om medel från statsbidraget, för att kunna leva upp till lagkraven samt för att kunna utveckla minoritetsarbetet i behovsprioriterade områden. Företrädare från respektive förvaltning träffar samordnaren på hösten förslagsvis i oktober för att redovisa hur årets insatser för finska och meänkieli fungerat samt presenterar planerade utvecklingsområden för kommande år.

Förskolan:

Mål: Erbjudna förskoleverksamhet helt eller delvis på finska och meänkieli, synliggöra språken och kulturen, informera föräldrarna om rättigheterna, utveckla det dagliga arbetet med finska och meänkieli.

Förskolan kommer att fortsätta med teater för samtliga förskolebarn med inslag av finska och/eller meänkieli. Detta har visat sig vara bra för barnens nyfikenhet för språken och för att höja dessa språks status. Det är bra om barnen redan tidigt bekantar sig med dessa språk, eftersom vår kommun är förvaltningsområde. Personalen på förskolorna som erbjuder förskoleverksamhet delvis på finska/meänkieli ingår i ett eget nätverk (förskolecheferna är också med) och har möjlighet att göra studiebesök, ta in föreläsare eller annat som de anser vara av vikt för att kunna utveckla sin verksamhet. (Projektet via Meän akateemi med att revitalisera meänkieli fortgår under vårterminen och samtliga förskolor kan anmäla sitt intresse. Detta är kostnadsfritt.)

Äldreomsorg:

Mål: Erbjudna stöd och omsorg på finska och meänkieli, jobba med kulturfrågor i den dagliga verksamheten, språkkurs för personal, karaoke samt läsecirklar. Stimulera språket och kulturen ingår i grundjobbet. Information på finska och meänkieli.

Språkkurser med vårdinriktning gällande finska och meänkieli för personal. Läsecirklar ska ordnas även i år. Sedan kommer ÄO att jobba med kulturfrågor i den dagliga verksamheten. Den uppskattade karaoeken på Rönngården kommer att fortsätta för de boende. Rönngården och Sangis är nischade för finska och meänkieli. Där finns mest personal och boende från dessa språkgrupper och där utförs också flest aktiviteter på dessa språk. Denna information kommer också att föras in i ÄO:s nya broschyrer. Det sker en översyn av broschyrer/dokument inom äldreomsorgen och de viktigaste ska översättas till finska och meänkieli.

Infocenter:

Mål: Att ge service till kommuninvånare på finska och meänkieli om de så önskar. Informera minoriteterna om deras rättigheter. Ge information, synliggöra och främja finska och meänkieli.

Samordnaren arbetar även på Infocenter med frågor som rör finska och meänkieli. Infocenter ger därmed service på finska och meänkieli via telefon, mail samt fysiska besök. Antalet besökare som vill använda dessa språk har ökat och senaste enkäten om Infocenter visade att invånarna är nöjda med denna service. InfoKalix-tidningen har information gällande Infocenter på tre språk (sv-fi-mk) samt ett reportage alternerande på finska och meänkieli, detta fortsätter även i år. En skylt vid infodisken visar möjligheten att använda finska och meänkieli. Nya väntrummet *Välkomsten* är inredd för att visa att vi är förvaltningskommun, där finns informationsbroschyrer om rättigheter, tidningar, sverigefinländarnas och tornedalingarnas flaggor samt skyltar på tre språk. Fjolårets Kalixkassar med finska och meänkieli profil har varit uppskattade och nya profilvaror planeras för att lyfta fram språken. Eventuellt planeras en broschyr om Kalix utifrån förvaltningsområdeperspektiv. Utbyggnaden av finska sidor på hemsidan planeras. Fler översättningar kommer att göras i år och de måste behovsprioriteras, största behovet ser ut att vara inom ÄO samt socialomsorg.

Biblioteket/Kultur- och fritid:

För några månader sedan beställde biblioteket in mycket material på finska och meänkieli, där dessa språkgrupper fick lämna inköpsförslag. Även i år kommer biblioteket att göra inköp utifrån dessa behov. Sedan har de signalerat att de även vill ordna olika aktiviteter på dessa språk exempelvis barnaktiviteter, läscafé och författarkvällar. Det är bra om biblioteket kan bli en naturlig mötesplats för dessa språk.

Främja och synliggöra

Mål: att synliggöra och främja finska och meänkieli. Skapa kontaktytor där språket används samt informera om rättigheter.

Liksom tidigare år satsas på tre stora kulturella evenemang – Sverigefinländarnas dag, Kulturnatta (Kulturnatta/Kalixveckan?) och Tornedalskulturen. Syftet är att synliggöra språken och kulturen, skapa kontaktytor samt få in synpunkter från respektive språkgrupper. Sedan uppmärksammas Tornedalingarnas dag och Finlands nationaldag genom mindre arrangemang i samarbete med lokala föreningar. Vassholmsdagen är också ett tillfälle då dessa kulturer uppmärksammas. Ett kulturstöd utgår till föreningarna Kalixin pirteät, Kalix sångklubb samt Vår kulturvaggga för att ordna aktiviteter eller arrangemang på finska och/eller meänkieli till kommunens invånare. Detta för att underlätta för föreningarna vid planerandet av aktiviteter. I januarimånad redovisar föreningarna hur stödet använts. Vi kommer att göra nya blanketter för kulturstödsredovisning, som gör det möjligt att söka ytterligare medel för projekt.

Bidrag:

Om det finns pengar kvar i budgeten efter de viktigaste posterna, kan bidrag sökas till språk- och kulturfrämjande projekt och aktiviteter, som är till för kommuninvånarna. I år prioriterar vi ansökningar som:

- medverkar till att öka antalet tillfällen där meänkieli och finska används.
- medverkar till ökade möjligheter till kontaktskapande mellan människor som tillhör de nationella minoriteterna som pratar meänkieli och finska.
- medverkar till att fler får möjlighet att lära sig, utveckla och använda minoritetsspråket.
- medverkar till barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket.

Projektansökningar tas upp i samrådsgruppen för diskussion, men kommunen tar det slutliga beslutet. Ansökningsblanketterna ska göras om och sedan läggas ut på hemsidan. Krav på rapportering gällande aktiviteten förs in i blanketten, så att vi ser hur många som deltagit och vilka effekter som uppnåtts.

Samråd:

Nationella minoriteter ska ges möjlighet till inflytande i frågor som berör dem. Tanken med samråden är att fånga upp minoriteternas syn, att gruppen ska stötta och hjälpa kommunen i minoritetsarbetet. Kommunen fattar dock det slutliga beslutet. I samrådsgruppen representeras minoriteterna av föreningar som tillhör Sverigefinska Riksförbundet och Svenska Tornedalingars Riksförbund. I väntan på kommunens nya

riktlinjer gällande samrådets utformning, har KS valt en politiker som ska delta i samråden. Från kommunens sida deltar naturligtvis samordnaren samt olika tjänstemän beroende på vilka områden som behandlas. Även representanter från Svenska kyrkan och NLL bjuds in till samråd. Antalet möten är fastställt till fyra per år, men kan vid behov utökas. Utöver detta sker samråd och dialog med gruppen via personliga besök, epost och telefon. Minoritetsrepresentanterna arvoderas för samrådsmöten. Dessutom utförs "minisamråd" med besökare på våra olika arrangemang exempelvis Sverigefinländarnas dag och Tornedalskulturen, då vi också informerar om minoriteternas rättigheter. Dessutom tar vi in åsikter och idéer från exempelvis modersmåselever.

Nätverk:

Kalix kommun ingår i Norrbottens nätverk för minoritetssamordnare och träffas ungefär en till två gånger per år för erfarenhetsbyte, diskussioner och samarbete i vissa frågor. Detta är en bra plattform för det långsiktiga minoritetsarbetet inom länet. Motsvarande länsnätverk planeras för förskolepedagoger som jobbar med dessa språk. Det finns dessutom ett rikstäckande nätverk för samordnare i förvaltningskommuner, där vi deltar då vi har möjlighet och behov.

Kartläggning:

Kommunen är skyldig att göra kartläggningar för att minoritetsmedlen ska gå till rätt prioriterade områden. Det sker kontinuerliga mindre kartläggningar inom såväl äldreomsorg och förskolan. Infocenter kartlade relativt nyligt behovet av service på finska och meänkieli. 2011 i samband med att vi blev förvaltningskommun utfördes en större kartläggning. Nu är det dags att utföra en liknande undersökning för att se hur vi ska jobba vidare ur minoritetsperspektiv.

Revitalisering språk- och bokpaket:

Mål: främja barnens användning av finska och meänkieli samt att stötta dem i utvecklingen av en kulturell identitet.

Språkpaket till nyfödda tog slut förra året och de har varit väldigt uppskattade ur revitaliseringssyfte. I år ska det göras nya språkpaket och eventuellt blir det ett länsamarbete angående informationshäftena i dem. Nytt för i år är att barnfamiljer ska uppmuntras till revitalisering och stärkande av både språk och kultur genom att kommunen delar ut gratis bokpaket.